

Modül 6 – Geçici Korunan Statüsündekilerin Çalışmayla İlgili Hak ve Yükümlülükleri

[Örnekler]

Hussein, pasaportunu almadan Suriye’den kaçan Suriyeli bir çocuk doktorudur. 1 Ağustos 2016 tarihinde Gaziantep İl Göç İdaresi Müdürlüğü’nden geçici koruma kimlik belgesi almış ve Eylül ayında İstanbul’daki Türk bir işverenin yanında çalışmayı kabul etmiş. İşverense özel bir sağlık kliniği. Hussein çalışma izni almak istiyor. Kendisine ne tavsiye edersiniz?

Mustafa, iki yıl önce Suriye’den kaçmış ve Mardin’e yerleşmiş. Geçici korumadan yararlanmak için henüz kayıt yaptırmamış ve pasaportu yok. Mustafa bugüne kadar esas olarak tarım ve hayvancılık alanlarında çalışmış. Zirai bir ortamda garip işler yapan yerli bir işveren için çalışıyor. İşvereni kendisine iki aydır ücret ödememiş, ama işverenin evinde uyumasına ve yemek yemesine izin vermiş. İşvereni Mustafa’ya parası olduğunda ödeme yapacağını söyleyip duruyor. Durumu beğenmiyorsan evden gidebilirsin, demiş. Mustafa ne tür seçenekleri olduğu hakkında bilgi almak istiyor. Kendisine ne söylersiniz?

Fatma iki yıl önce Suriye’den Türkiye’ye gelmiş. 15 Şubat 2016’da geçici koruma kimlik belgesi almış. Suriyeli küçük çocuklara gündüzleri bakıcılık yapmak istiyor. Yerel ve vergiden muaf bir sivil toplum örgütü, Fatma’yı kendi kreşinde çalıştırmak istiyor. Kreşte çalışan ama Arapça konuşamayan üç Türk vatandaşı var. Bu sivil toplum örgütü de, Suriyeli ailelere yardım edebilmek için personeline Arapça konuşan birinin olmasını istiyor. Kreşin Türk vatandaşı çalıştırma kotasıyla ilgili endişeleri var. Kreşe ve Fatma’ya ne tavsiye edersiniz?

Analiz

İlk olarak, bir işverenin Hussein adına çalışma izni başvurusu yapabilmesi için, Hussein altı ay beklemek zorunda. Bu nedenle de işverenin Hussein adına başvuru yapmak için 1 Şubat 2017 tarihine kadar beklemesi gerekli. Bu başvuru, çevrim içi e-devlet sitesinden yapılmalı. Hussein, sağlık hizmetleri alanında çalışacağından Sağlık Bakanlığında ön izin almalı. Çalışma izni başvurusunun, geçici koruma kayıtlarına göre yabancının (Hussein’in) ikamet etmesine izin verilen şehirde yapılması gerek. Hussein’in Gaziantep’te ikamet etmesine izin verildiği ve çalışma yerinin İstanbul olması beklendiği için, kendisi adına İstanbul’da çalışma izni başvurusunda bulunulmasından önce, ikamet ettiği yerin İstanbul olarak değiştirilmesi için başvuruda bulunması gerekebilir. Son olarak, işverenin, geçici korumadan yararlanan yabancılara ilişkin % 10 kotasına uymasıyla ilgili bazı endişeler olabilir. Bundan dolayı bir sorun çıktığı takdirde, Hussein’in işvereni, aynı il içerisinde bu işi yapabilecek (Arapça konuşabilen çocuk doktoru) Türk vatandaşı olmadığı gerekçesiyle kota hakkında muafiyet tanınması için başvuruda bulunabilir. İşveren kamu yararına çalışan dernek veya vergi muafiyet tanınan vakıf, insanı yardım hizmeti faaliyetlerinde bulunmak üzere görevlendireceği yabancılar için çalışma izni başvuruları da % 10’luk bu kotadan muaf tutulabilir.

Mustafa, para cezasına uğramaması, hizmetlerden (sağlık ve eğitim hizmetleri gibi) yararlanabilmesi ve geçerli bir çalışma izni alabilmesi için geçici koruma statüsü kapsamında kaydolmaya teşvik edilmelidir. An itibarıyla kayıtlı olmasa da, Türk iş hukuku kapsamındaki haklara, bilhassa işi karşılığında ücret alma hakkına sahiptir. İşverenin kendisine borçlu olduğu meblağı tahsil etmek için hukuki işlem başlatabilir.

Tabii ki bunu yaparsa, işverenin evinde kalma ayrıcalığını kaybedebilir. Yasadışı (çalışma izni olmadan) çalıştığı için 2.400 TL para cezasına da çarptırılabilir. Mustafa geçici koruma için başvuruda bulunup kaydolduğunda, hukuka uygun bir şekilde mevsimlik tarım ve hayvancılık işçisi olarak çalışabilir, ama bunun için de İl Çalışma Müdürlüğüne muafiyet başvurusunda bulunması gereklidir. Ne yazık ki, Mustafa, ancak geçici korunan statüsü almasının üzerinden altı ay geçtikten sonra çalışma izni ya da mevsimlik tarım işçisi sıfatıyla muafiyet için başvuruda bulunabilir.

Fatma, altı aydan uzun bir süre önce geçici koruma kaydı yaptırdığı için, müstakbel işvereni Fatma için çalışma izni başvurusunda bulunabilir. Yönetmeliğin toplam çalışan sayısı ondan az olan işverenlerin geçici korumadan yararlanan bir yabancı çalıştırabileceklerini düzenlemesi ve yukarıdaki senaryodan da durumun bu olduğunu anlaşılması nedeniyle, % 10 oranındaki kota uygulanmayacaktır. Kamu yararına çalışan dernekler ve vergi muafiyeti tanınan vakıflar tarafından insani yardım hizmeti faaliyetlerinde bulunmak üzere görevlendirilecek çalışanlar için yapılacak çalışma izni başvuruları da, % 10'luk bu kotadan muaf tutulabilir. Fatma'yı işe alacak işveren böyle bir örgütse ve Suriyeli çocukların güç içerisindeki bakımıyla ilgili iş, insani yardım olarak nitelendirilebilen bir faaliyetse, işveren bu istihdam kotasına tabi olmaksızın, Fatma için çalışma izni başvurusunda bulunabilir.